

**Funkcia vzdelávacích, kultivačných a
sociálno-psychologických aktivít edukácie
seniorov v prostredí modernej knižnice
(so zreteľom na Turčiansku knižnicu
v Martine)**

Prof. Miroslav Tuma - Ivana Poláková

Vzrastá počet starších ľudí v celej populácii

- V r. 1990 bol podiel starších ľudí vo veku nad 65 rokov 13, 7%,
r. 2010 je to už 17, 4% a odhady ukazujú, že
r. 2060 to bude minimálne celá 1/3 obyvateľstva Európy.

Európa si tento fakt uvedomuje a organizuje celý rad aktivít v prospech staršej populácie ako napríklad :

- Svetový týždeň mozgu (13.-17. 3. 2017),
- Európsky deň medzigeneračnej aktivity (29. 4. 2017),
- Medzinárodný deň starších (1. 10. 2017).

Jeho účelom je všemožným spôsobom zlepšiť život seniorom.

Všetky **knižnice** na Slovensku najmä knižnice regionálneho charakteru si vo svojej návštevníckej klientele všímajú *seniorov*, ich život a aktivity smerované na získavanie poznatkov ...

Tabuľka č. 1: Počet seniorov, ktorí v roku 2016 navštívili vybrané knižnice

Por. číslo	Názov knižnice	Počet seniorov, ktorí v r. 2016 navštívili príslušnú knižnicu
1.	Knižnica P. O. Hviezdoslava, Prešov	561
2.	Podtatranská knižnica, Poprad	461
3.	Krajská knižnica J. Fándlyho, Trnava	413
4.	Knižnica G. Zvonického, Michalovce	249
5.	Slov. kniž. pre nevidiacich M. Hrebendu, Levoča	221
6.	Štátna vedecká knižnica, B. Bystrica	180
7.	Galantská knižnica, Galanta	174
8.	Okresná knižnica D. Gutgesela, Bardejov	170
9.	Vihorlatská knižnica, Humenné	142
10.	Tribečská knižnica, Topoľčany	122

- *Naše skúsenosti ale ukazujú, že jadro činnosti tvoria skoro vždy tí istí ľudia. Vidno ich vždy v čítárňach knižníc, pri výpožičných pulloch, sú aj účastníkmi rôznych kurzov, výstav, koncertov atď.*
Je to najmä preto, že účasť na týchto podujatiach vnímajú ako príležitosť na :
  - zvyšovanie svojich vedomostí,
  - výmenu názorov,
  - získavanie skúseností,
  - rozvoj nových nápadov, ideí, ale aj iniciatív.

Stretnutie na pôde knižníc môže podnetne pôsobiť na prekonávanie vlastnej izolovanosti, zlepšenie svojej publicity, skvalitnenie pocitu spolupatričnosti a potlačenie dojmu vytesnenia z okruhu spolukolegov.

Knižničné podujatie sú veľmi často jediným miestom, kde sa ľudia stretávajú, osobne kontaktujú a vzájomne diskutujú, utvrdzujú alebo aj menia svoje názory. Sú to *dôležité body premien hodnotových preferencií* v smere individuálnej sebareflexie a sebarealizácie, ale aj v štruktúre svojich kultúrnych potrieb.

Turčianska knižnica v Martine

- je príspevkovou organizáciou, ktorej zriaďovateľom je ŽSK,
- je verejnou regionálnou knižnicou pre okresy Martin a Turčianske Teplice,
- je jednou z najnavštevovanejšou kultúrnych inštitúcií v regióne Turiec,
- sprístupňuje informácie všetkým vrstvám obyv. mesta i regiónu bez ohľadu na vek, národnosť, sociálne postavenie ,
- buduje univerzálny knižničný fond,
- usporadúva kultúrno-výchovné podujatia pre deti i dospelých a
- sprístupňuje internet pre všetky vekové kategórie používateľov.

TK poskytuje nasledovné služby:

- má vo fondoch viac ako 143 tisíc dokumentov (kníh, hudobnín, audiovizuálnych dokumentov + 122 tisíc titulov novín a časopisov),
- absenčné – požičiavanie kníh, časopisov a hudobnín (KIS Clavius) – online katalóg uskutočnilo 401 574 výpožičiek za rok 2016, pričom vedie krásna literatúra – knihy ; 7 výpožičiek / 1 obyvateľa ,
- prezenčne zvukové dokumenty (CD, DVD),
- v spolupráci so Slov. knižnicou pre nevidiacich M. Hrebendu v Levoči poskytuje výpožičky zvukových kníh pre zdravotne postihnutých,
- informačné služby s využitím elektronickej databázy EBSCO,
- služby verejných internetových staníc,
- rešeršné služby a reprografické služby,
- medzinárodné výpožičné služby (MVS) a
- donáškovú službu do domu pre zdravotne postihnutých občanov.

- To, čo knižnica ponúka ľuďom sú knihy a dokumenty. Tie pribúdajú na trhu každoročne rýchlym tempom. Dobrá ponuka knižnice spočíva v inovovaní knižničného fondu. Prírastky v TK sú, ale ide prevažne o dary. Lebo boli znížené prostriedky VÚC a bol zrušený grant Mesta Martin z dôvodu nútenej správy. Stáva sa veľmi často, že seniori s láskou darujú knižnici svoju vlastnú knižnicu, ktorú si celý život budovali.

Skladba používateľov a návštevníkov TK:

- V r. 2016 mala knižnica 6137 používateľov, z toho 949 dôchodcov a ZŤP, čo predstavuje 15,5 % z celkového počtu.
- Počet návštevníkov (fyzických osôb) v knižnici bol 131 669 oproti r. 2015 sa zvýšil o 0,8 %. Najväčší podiel na tom však majú deti a seniori
- V r. 2016 zrealizovala TK 707 podujatí, ktorých sa zúčastnilo 17 902 osôb, pre dospelých sa uskutočnilo 214 podujatí. Išlo o besedy, tvorivé dielne, počít. kurzy pre znevýhodnených používateľov, literárno-hudobné podujatia, jazykové kurzy...
- Znevýhodnení používateľa knižnice (seniori, mamičky na MD, nezamestnaní, zdravotne postihnutí) využili možnosť bezplatne sa zúčastniť počít. kurzu, na ktorom si osvojili základy práce s PC a internetom.
Ide o pokračovanie projektu „*Vzdelávajme sa spolu.*“
- Donášková služba do domu bola poskytovaná pre 49 osôb (imobilní používatelia). Celkom v r. 2016 sa uskutočnilo 202 návštev a zrealizovalo sa 1346 výp. kníh aj periodík.
- 10 používateľov slabozrakých a nevidomých, si vypožičali spolu 476 zvukových kníh.

Aktivity pre znevýhodnené skupiny občanov:

- kurzy práce na počítači,
- tvorivé dielne,
- tréningy pamäte – určené pre seniorov – organizujú sa bezplatne sú veľmi obľúbené, vedie ich pracovníčka knižnica, ktorá je certifikovanou trénerkou pamäte. Knižnica sa aktívne zapojila v marci aj do Týždňa mozgu. (Svetový týždeň mozgu – 13.-17. 3. 2017)
- prednášky pre seniorov o finančnej gramotnosti.

- Projekt pre deti zo znevýhodneného prostredia a zdravotne postihnuté deti – *Hudba nám pomáha*. Knižnica spolupracuje: so špeciálnou školou, ústavom sociálnej starostlivosti, Úradom práce a sociálnych vecí v Martine pri vzdelávacích aktivitách a organizácii burze práce.

18. 2. 2016 – Spomienkové stretnutie pri príl. 85. narodenín Konštantína Horeckého - spisovateľa a redaktora

29. 2. 2016 – Stretnutie s jubilantom prof. Miroslavom Tumom (z osláv 85. narodenín)

4. 3. 2016 – Hudba ako liek (TSK)

17. 3. 2016 – Tréning pamäte

9. 5. 2016 - Venované mamám

28. 9. 2016 – Tvorivé dielne

4. 10. 2016 – Starnutie je dar

14. 12. 2016 – Literárne Vianoce

Komunitné aktivity a dobrovoľníctvo v oblasti práce so seniormi

TK sústavne spolupracuje s nasled. organizáciami:

- občianske združenia zdravotne postihnutých:
- Liga proti rakovine SR – Centrum pomoci Martin
- Turčianske Venuše
- Slovenská únia proti osteoporóze
- Únia nevidiacich a slabozrakých
- DIAMART – Zväz diabetikov Slovenska
- Spoločnosť psoriatickov a atopikov
- Pôvabnica Turca
- I. klub patchworku v Martine
- kluby dôchodcov v Martine a vo Vrútkach,
- domovy dôchodcov a penziónmi,
- Univerzita tretieho veku.

Seniorklub Skalica, 2004

Seniorklub V. Krtíš, 2006

Seniorklub Kaštieľ Radol'a, 2008

Seniorklub Martin, 2012

- *Človek je vtedy starý, keď kvôli znechuteniu stratí svoje sny. (John Barrymore)*
- *Kvôli starnutiu nie je treba stratiť chuť sa smiať. Pokiaľ ale zatratíš smiech, zostarneš. (Honore de Balzac)*
- *Tešte sa zo života, lebo ho máte oveľa menej, ako si myslíte. (Lao-c')*

